

Zella Ágnes

**Transzkulturalizmus és bilingvizmus 7.
Nemzetközi tudományos konferencia Nyitrán**

A Bázis Egyesület szervezésében 2024. szeptember 9-10-én került sor a Transzkulturalizmus és bilingvizmus 7. elnevezésű nemzetközi tudományos konferenciára a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karán. A konferencia címe egyúttal a hívószavait is magában foglalja: a résztvevők reagálni kívánnak az utóbbi évek, évtizedek társadalmi változásainak a következményeire, csatlakoznak azokhoz az irodalomelméleti és irodalomtörténeti kutatásokhoz, melyek a transzkulturális szemléletet érvényesítik, az előadók többsége kétnyelvű közegekből származva vagy abban mozogva dolgozza fel tapasztalatait, kétnyelvű vagy nyelvváltó szerzők életművére irányítják a figyelmet, kísérletet tesznek a homogén nemzeti irodalomtörténetek narratívájának fellazítására, illetve kitérnek a műfordításban megjelenő transzkulturális jelenségekre. Szlovákiai magyar viszonylatban elsőként a Nyitrán 2016-ban Németh Zoltán vezetésével alakult kutatócsoport kezdett foglalkozni a transzkulturalizmus tematikájával az oktatási minisztérium által támogatott VEGA-projekt jóvoltából. Három sikeres konferencia és a konferenciák anyagának publikálása után a projektvezető a folytatás mellett döntött, s hogy van igény erre, bizonyítja a tény, hogy már a hetedik évfolyamába lépett a program.

A konferenciára jelentkezők nagy létszáma miatt az idén párhuzamos szekciókban zajlottak az előadások, melyeket termékeny viták követtek. Az előadások egy része elméleti keretben helyezte el vizsgálódása tárgyát, ilyen volt Magdalena Barbacik-Balakowicz Transzkulturális jelenségek a regionális emlékezetben, illetve Szarka Szilvia A transzdifferentia fogalmáról c. előadása. Mások egy-egy életmű transzkulturális újraértelmezésére tettek kísérletet: Pató Márta Božena Němcová, Irma Geisslová és Božena Neumannová expat szövegeit vizsgálta, Szlukovényi Katalin George Szirtes költészetének transzkulturális elemeire fókuszált, Visy Beatrix Tompa Andrea regényeinek többnyelvűségére és nyelvi hibriditására tért ki, két előadó – Sümegi István és Kovács Ágnes – a nyelvváltó Agota Kristof életművére világított rá, Bocskor Lilla Kovács András Ferenc líráját helyezte multikulturális/transzkulturális keretbe, Szávai Dorottya Jean Starobinski életművével foglalkozott a transznacionalizmus (és bilingvizmus) távlatából.

Forrás: A szerző archívuma

Számos előadó transzkulturális mélyfúrásokat végzett kiemelt művekben, ilyen volt Csehy Zoltán „...te is olyan vagy, nem?” Nyomornarratíva, átmenetiség és szubverzió Székely János (John Pen) Kísértés (Temptation) című regényében; Lénárt Tamás A másik nyelv keresése. Franz Kafka; Polgár Anikó Transzlokális és mitikus terek Devecseri Gábor műveiben; Strickland-Pajtkó Ágnes Egy képzeletbeli tüzeset nyomában – A magyar vidék orientalista szemléletű ábrázolása báró Orczy Emma Son of the People és Links in the Chain of Life című munkáiban; Magdalena Roguska-Némeh A „mozgásban levés” mint transzkulturális poétika. David Szalay Turbulence; Mészáros Márton KAF. Erdélyi töredék; Fenyő Dániel Transzkulturális emlékezet és restauratív esztétika Tolnai Ottó Szeméremékszerek című regényfolyamában; Bányai Éva A Duna transzkulturális árterei; Veres Erika Hold jegyében – török motívumok Péntek Orsolya Pécs-regényében; Haramza Kristóf Törölmetszett szerelmek – A három hontalan leány: Kurázszi, Nasztaszja és Natasa fondorlatos játszmáinak összevetése; Nagy Csilla „fél-fél másodpercre bevágjuk”. A kollektív trauma átkeretezése Daniel Kehlmann Mozgóképek c. regényében; N. Tóth Anikó Forgács Miklós drámáinak transzkulturalizmusa; Pintér Leila Jelöletlen idézet, allúzió, allegória. Diszkurzív határátlépések Medbh MacGuckian két korai versében c. előadása.

Az emigrációs tapasztalatra fókuszált Száz Pál prágai illetőségű boszniai írók műveivel, Várkonyi Flóra finnországi bevándorlási regényeivel, illetve Panágl Zsófia Gabriella gyermek perspektívából bemutatott élményekkel foglalkozó, valamint Bozsó Anita női identitásnarratívákat vizsgáló előadása.

A műfordítás kérdései is helyet kaptak a konferencián: Péntek Tímea a kétnyelvűség fordításának gyakorlatára mutatott rá Veronika Šikulová Tulipánból paprika c. regénye

kapcsán, Grunwald Marie-Therese pedig az interkulturális műfordítás lehetőségeire tért ki Tolnai Ottó „az a kő éppen olyan keserű volt” c. verse fordításának vizsgálatával.

Petres Csizmadia Gabriella a többnyelvű kortárs gyermekkönyvek nyelvválasztási kérdéseit járta körül, Hizsnyai Tóth Ildikó a kínai és a nyugati kultúrában kialakult koronavírus-metaforákat értelmezte, Borbíró Aletta Azariah zenéjének többnyelvűségét és multikulturalizmusát érintette, Cseh Gizella Hugonnai Vilma életművével foglalkozott, Vályi Horváth Erika az irodalomterápia jelentőségére hívta fel a figyelmet, Balázs Renáta a középiskolai irodalomoktatásban és irodalomtankönyvekben megjelenő transzkulturális szemléletet érte tetten, Németh Zoltán pedig egy oda nem ítélt német irodalmi díj köré építette összefoglaló előadását.

Forrás: A szerző archívuma

A konferencia egyik magyarországi előadója kiemelte, hogy a magyar irodalomtudományi gondolkodás megújításában nagyon gyakran a határon túli tudományos közösségekből érkeznek impulzusok. A konferenciának ez felvállalt célja is, ami így megerősítő visszajelzést kapott. Az előadások írott változatai tudományos és szakfolyóiratokban látnak napvilágot a közeljövőben, a konferencia szervezői – a korábbi évekhez hasonlóan – kötetet terveznek kiadni a tanulmányokból. Németh Zoltán, a konferencia fő szervezője zárszavában meghirdette a következő évi tudományos tanácskozást. Erre komoly igény van: valamennyi előadó fontosnak tartja kutatási eredményeinek újabb megosztását az évek során összeszokott és új kutatókkal kiegészült tudós társaságban.

A konferencia társszervezője a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara Magyar Nyelv-és Irodalomtudományi Intézete, az Arany A. László

Polgári Társulás és a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács. A program a Kisebbségi Kulturális Alap támogatásával valósult meg.